

Communio

LIBERALKATOLSK KYRKOTIDNING NR 4 2009 ÅRG 41

Pris 30:-



Sankt Nikolaus.



Biskopens spalt

När detta skrivs har vi hunnit en bit in i Advent Och ett nytt kyrkoår har inletts.

Vid årsskiftet är det vanligt att man ser tillbaka på det gångna året och samtidigt ser fram mot det nya med undran om vad det kan ge.

”Någon har sagt att se tillbaka på tiden som gått är meningslöst – för det kan vi ändå inte förändra. Att se framåt är också utan värde – för om framtiden vet vi inget. Lev i stället i nuet.”

Yttrandet kan både vara rätt och fel det beror på hur vi tolkar det. Visst ska vi leva i nuet och alltid sträva efter att göra det bästa av varje situation. Och allt det vi har bakom oss kan vi inte förändra och vad vi har framför oss det vet vi ingenting om – det är riktigt. Vi får inte grubbla och fastna i det gamla eller det nya. Men vi kan lära oss av gamla fel och brister och varför inte ta lärdom av allt gott, för att i nuet verka på bästa sätt. Erfarenheter från det förgångna och från nuet ska vi ta vara på för att använda i framtiden eller i det kommande nuet.

Ett exempel på detta är hur vi handlar för att ta vara på Guds skapelse – vår natur. Speciellt aktuell nu då FN:s Klimatkonferens startat i Köpenhamn. Här har världens ledare och politiker att ta vara på alla tidigare erfarenheter för att NU skapa nöjlighet för kommande generationer att på ett drägligt sätt kunna leva på vår jord.

Men det är inte bara alla dem som samlats i Köpenhamn som det beror på hur bl.a. den globala uppvärmningen ska hejdas (när du läser detta vet du nog en del av resultatet av mötet). Det är viktigt att vi alla, var och en, drar sitt strå till stacken för att inte försämma utan förbättra den miljö du och jag har Guds uppdrag att vårda.

Jag vill önska er alla Guds Välsignelse, en God Jul och ett Gott Nytt År.

+Stein-Bertil

Tomten

Vår tomte kan härledas från två grenar.

Den ena är storväxt och kristen den andra småväxt och inte kristen utan till och med förkristen.

Ja, den svenska tomtens avlägsna släktingar är mycket gamla, hans ”släkt” kan spåras 4000 år tillbaks till Indien. Tron på husgudar kom därifrån till Italien på 1000-talet före Kristus, den spreds över hela Europa med romarriket. Man tror att han fick fäste här i Sverige på 700- och 800-talen. I den nordiska folktron kallas ju övernaturliga väsen för ”vättar”. På 1300-talet omnämner den heliga Birgitta tomten men kallar honom för ”tompla gudh”. På den tiden tillhörde han djävulens anhang och man skulle man ta avstånd från honom.

Antingen har tomten bättrat sig eller så är det vår syn på honom som har förändrats. Hos Olaus Magnus i hans Carta Marina ser man honom i ladugårdar eller i stallet där han gör rent.

Namnet ”tomte” kommer från att han fanns på husets eller gårdens tomt. På 1500- och 1600-talen började han att kallas tomtegubbe, tomtensise, tomtebusa eller tomtkarl. Och det fanns flera andra uttryck.

Tomten är en ensam man utan familj som umgås med sina gelikar men han är inte gift. I Östeuropa har däremot tomtens familj. I östra Sverige från Ångermanland ner till Uppland finns tron på en kvinnlig arbetande husande kallad ”gårdsrå”. Tomten var klädd i röd toppluva, grå eller gröna vadmalskläder, hade träskor på fötterna samt grova ribbstickade strumpor. I stort sett var klädseln den som bonden hade till vardags.

Tomten avskydde städerna, för där fick han inte vara i fred. För landsbygdsbefolkningen var tomtens mycket värdefull, han ansågs övervaka och ”dra rikedom till gården”. Hans uppgifter på gården var att se till att det fanns trivsel, väcka folket om något var på tok, ta hand om djuren, hjälpa till vid sysslor som att tröska eller baka bröd. Tomten kunde också straffa dem som burit sig dumt åt.

Det är en sådan tomte som Viktor Rydberg skildrar i sin dikt TOMTEN och som ursprungligen publicerades i Ny Illustrerad Tidning 1881.

Midvinternattens köld är hård,
stjärnorna gnistra och glimma.
Alla sova i enslig gård
djupt under midnattstimma.
Månen vandrar sin tysta ban,
snön lyser vit på fur och gran,
snön lyser vit på taken.
Endast tomten är vaken.

Står där så grå vid ladgårdsdörr,
grå mot den vita driva,
tittar, som många vintrar förr,
upp emot månens skiva,
tittar mot skogen, där gran och fur
drar kring gården sin dunkla mur,
grubblar, fast ej det lär båta,
över en underlig gåta.

För sin hand genom skägg och hår,
skakar huvud och hätta –
»nej, den gåtan är alltför svår,
nej, jag gissar ej detta» –
slår, som han plägar, inom kort
slika spörjande tankar bort,
går att ordna och pyssla,
går att sköta sin syssla.

Går till visthus och redskapshus,
känner på alla låsen –
korna drömma vid månens ljus
sommardrömmar i bäsen;
glömsk av sele och pisk och töm
Pålle i stallet har ock en dröm:
krubban han lutar över
fylls av doftande klöver; –

Går till stängslet för lamm och får,
ser, hur de sova där inne;
går till hönsen, där tuppen står
stolt på sin högsta pinne;
Karo i hundbots halm mår gott,
vaknar och viftar svansen smått,
Karo sin tomte känner,
de äro gode vänner.

Tomten smyger sig sist att se
husbondfolket det kära,
länge och väl han märkt, att de
hålla hans flit i ära;
barnens kammar han sen på tå
nalkas att se de söta små,
ingen må det förtycka:
det är hans största lycka.

Forts sid 3

Tomten

forts. från sid 2

Så har han sett dem, far och son,
ren genom många leder
slumra som barn; men varifrån
kommo de väl hit neder?
Släkte följde på släkte snart,
blomstrade, åldrades, gick – men vart?
Gåtan, som icke låter
gissa sig, kom så åter!

Tomten vandrar till ladans loft:
där har han bo och fäste
högt på skullen i höets doft,
nära vid svalans näste;
nu är väl svalans boning tom,
men till våren med blad och blom
kommer hon nog tillbaka,
följd av sin näpna maka.

Då har hon alltid att kvittra om
månget ett färdeminne,
intet likväl om gåtan, som
rör sig i tomtens sinne.
Genom en springa i ladans vägg
lyser månen på gubbens skägg,
strimman på skägget blänker,
tomten grubblar och tänker.

Tyst är skogen och nejden all,
livet där ute är fruset,
blott från fjärran av forsens fall
höres helt sakta bruset.
Tomten lyssnar och, halvt i dröm,
tycker sig höra tidens ström,
undrar, varthän den skall fara,
undrar, var källan må vara.

Midvinternattens köld är hård,
stjärnorna gnistra och glimma.
Alla sova i enslig gård
gott intill morgontimma.
Månen sänker sin tysta ban,
snön lyser vit på fur och gran,
snön lyser vit på taken.
Endast tomten är vaken.

Den kristna tomten härleds till den
helige Nikolaus, känd och älskad över
hela den kristna världen.

Han föddes under 200-talets mitt i en
kristen familj i Patara i Mindre Asien, i
det nuvarande Turkiet.

Efter sina föräldrars död ärvde han
en stor förmögenhet som han främst
använde för att hjälpa de fattiga, på ett
alltid mycket diskret och taktfullt sätt.

Berömd är berättelsen om den
utfattige fadern, som ville sälja sina
tre döttrar till en kopplare, när han inte
kunde ge dem en hemgift. Nikolaus fick
veta detta och mitt under natten kastade
han in tre kulor av guld genom ett öppet
fönster. Så räddade han flickorna från
ett liv i skam och fadern från livslånga
samvets kval. Detta gav i många länder
upphov till seden att natten före hans
fest lägga små gåvor åt barnen i en
strumpa.

S:t Nikolaus verkade som biskop i
staden Myra och avled där år 333 och
han helgonförklarades år 933.

S:t Nikolaus helgondag är 6 december.
I vissa länder, särskilt Tyskland,
Nederländerna och Belgien, är det
då, den 6 december, som Sinterklaas
kommer med presenter till barnen,
medan juldagen snarare firas som en
rent kristen högtid.

Jultomtens amerikanska namn "*Santa
Claus*" är baserat på det nederländska
"*Sinterklaas*".

En populär modern myt är att den
tomte vi ser i dag helt och hållet skulle
vara skapad av Coca-Cola, eller att
tomten åtminstone fått sina rödsvita
kläder från Coca-Colas reklamer. Detta
är inte sant. Både bilden av tomten som
en gladlynt korpulent man i stort vitt
skägg och dennes rödsvita kläder har
funnits långt tidigare.

Den svenska jultomten sägs ha skapats
av Jenny Nyström som en hybrid
mellan Sankt Nikolaus, julbocken och
gårdstomten.

Den händelse som slutligen fastställer
hur den svenska tomten skall se ut är
en illustration införd i tidningen "*Ny
illustration*" den 20 dec 1884 och själva
bilden hette "*julafton*". Den föreställer
tre tomtar i den mörka kvällen med en
kälke med klappar på.

Jenny Nyström kunde som ingen annan
fånga tomtens väsen och skildra honom
på många sätt. Hon hade en förmåga
att ge tomten en levande framtoning
och med konstnärligt kunnande som
var enastående. Och det är därför vi
kommer ihåg Jenny, för just tomten,
en för oss kär figur. Jenny Nyström var
född i Kalmar 17 juni 1854 och levde ett
långt liv som konstnär. Jenny avled 17
jan 1946.

På Kalmar läns museum finns en
mycket fin utställning med Jenny
Nyströms alster som jag varmt kan
rekommendera.

Nu för tiden besöker den svenska
jultomten hemmen på julaftonens efter-
middag eller kväll, efter Kalle Anka på
TV. Oftast kommer han i form av en
utklädd anhörig.

SBJ

Vilken religion har . . .

forts. från sid 5

också var nyckelordet för hela Jesu för-
kunnelse: *shekhinah*. Det betyder [*det
att leva i*] Guds [*allestädes*] närvaro.
Vi ställer frågan: Tror du på Gud?
Bakgrunden är den grekiska gudsbilden
("statybilden") som var den naturliga
för dem som översatte bibeltexterna till
grekiska. Gud – Zeus. Jesus – kejsaren.
(Jfr Apg 17:16-29.) (2) *I Jesu värld och
i de andra religiösa traditionerna före
hans tid gäller frågan: Ser du Gud?*
Gud gestaltar sig - är närvarande - i
varje levande organism, i det ekologiska
systemet och universum.

Noter

(1) *midrash* (av hebr. *darash* =
[efter]forska, tyda, [under]söka, text el.
uttalanden som *tolkar*). Ur judisk syn-
punkt betraktas hela *Nya Testamentet*
som en *midrash*. Tolkningen att Jesus är
den i *Tanakh* profeterade messias är ett
konkret exempel på en *midrash*; likaså
t. ex. Matt 21:28-31 är en *midrash* till

Forts sid 8



Samfundet Liberala Katolska Kyrkan
önskar alla en
Fridfull Jul och ett Gott Nytt År



Behövs LKK?

Vår värld är full av religioner, full av samfund och religiösa organisationer. Aldrig har människan haft fler livsåskådningar och trossystem att välja mellan, och aldrig har valet varit så fritt även om det fortfarande finns länder och kulturer där ett samfund dominerar helt eller delvis. Den moderna människan väljer inte längre automatiskt sina förfäders tro, är inte längre lika lojal mot den kultur de vuxit upp i. Vi byter länder och kulturer och vi byter tro, känner oss fram, jämför och förkastar. Också politiska och icke-religiösa kultursystem tävlar om det område som vi kallar andlighet, även om det inte är lika uppenbart. Man ser det dock på utövarnas beteende – allt från fanatism och rigid principfasthet till dedicerad och trosvisshet återfinns lika ofta i den karismatiska religionen som i den idealstyrda politiken.

Så var i allt detta återfinns vi LKK, kan man undra. Har vårt samfund överhuvudtaget en nisch som är vår egen, eller består vårt koncept av delar av andra samfunds trossystem? Paradoxalt nog tror jag att svaret är ja på båda frågorna – vi har en egen nisch, och det just för att vi består av en sammansmältning av olika trosgrunder. I mina ögon måste frågan bli en helt annan: om vi behövs. Har LKK spelat ut sin roll, eller har vi fortfarande ett särskilt kall att uppfylla i vår omvärld? För att kunna svara på den frågan, måste man först och främst se till huruvida det vi kan erbjuda också kan fås på annat håll. Och svaret på den frågan beror på vad vi vill presentera som varande det LKK handlar om. Hänger ni med i min tankegång?

Jag skall förklara lite hur jag tänker. Det jag själv ser som totalt unikt för LKK är vår totala öppenhet för alla människor, oavsett vilka de är, varifrån de kommer och vart deras sökande leder dem. Vi arbetar målinriktat och oförtrutet på att nå en s.k. noll-diskriminering, och den som studerar det arbete som utförts i synoder och samfundsstyrelser ser hela tiden spåren av detta viktiga värv. Det är häri vi finner vår viktigaste kallelse, tror jag – att vara ett andligt hemvist för alla kristna – ett

på sätt och vis ekumeniskt samfund! En annan viktig kallelse vi har, är att visa på kärnan i det kristna budskapet sedan man skalat av alla dogmer. Varje uppriktig kristen måste ständigt rannsaka både sig själv och sin kyrka för att nå insikt om huruvida man är sann mot sig själv och sin omvärld, sann i sin tro och sann i sina handlingar, och det tydligaste rättesnöret vi har är Jesu egna ord och gärningar. Därför behöver en kristen alltid återvända till evangelierna, eftersom de är våra enda källor till vad Jesus faktiskt sa och gjorde. Men att stirra sig blind på det skrivna räcker inte – då hamnar vi snart i fanatism och bokstavstolkande, istället för att förstå hjärtat i, den innersta meningen med, texterna. Med andra ord: en uppriktig kristen måste också vara teolog och exeget¹. Att slå sig till ro med att andra tänker och tolkar åt en är vanligt inom de kristna samfunden – men det har aldrig varit LKK:s väg. Och med detta är vi inne på ytterligare en av våra kallelser: att bereda plats för individens eget sökande. Att det är högt i tak i vårt samfund betyder inte bara att vi ger rum för individens personliga tro, utan också att vi inte ryggar tillbaka inför dennes fortsatta sökande. Det gäller nämligen att inte blanda ihop begreppen – det är inte ett samfund som sökaren letar efter, utan Gud. Och samfundets uppgift är inte att forma sina medlemmar, utan att uppmuntra dem att fortsätta söka tills de finner Gud och har upprättat en personlig relation med Honom.

LKK är inte någon enkel kyrka som presenterar färdiga lösningar och har svar på en massa frågor... och detta är, vet jag av egen erfarenhet, både en omvälvning och lite av ett problem när man kommer som ny till oss. Människor är inte vana vid att kyrkligt aktiva inte har svaren klara när frågorna ställs, och det förvirrar dem inledningsvis. Så småningom inser de dock förhoppningsvis att detta är sakernas tillstånd hos oss och att alla i kyrkan, även biskoparna, fortsätter att vara sökare livet igenom. Det vi måste vara tydliga med är att vi gärna delar med oss av de små korn vi själva finner utmed vägen... men att vi absolut inte

har för avsikt att tränga oss på eller övertala. Lyckas vi med det, tror jag att människor känner sig fria att slå följe med oss, åtminstone ett tag. Jag läste häromdagen någonstans att ordet ”frälsa” kommer av det gammalsvenska ordet ”fri-halsa”, d.v.s. ta bort halsjärnet från en slav som därmed blir en fri människa. Kanske har vi glömt bort att detta är vad frälsningen egentligen handlar om, trots att Jesus själv påpekade att ”er tro skall göra eder fria”... att trons innersta väsen är frihet?

Nu är vi tillbaka där vi började, ställde inför frågan om LKK behövs. Mitt personliga svar är att vi inte bara behövs, utan att vi definitivt är en kyrka i tiden. Mig veterligt finns det inget annat samfund som erbjuder just det vi har: en odogmatisk kristendom som lever upp till den korrekta betydelsen av ordet ”katolsk” – allmän. En kyrka för alla. En kyrka som ”bara” är kristen, utan att sedan ställa upp en massa krav som medlemmarna måste leva upp till för att anses ”tillräckligt kristna” eller ”rättrogna”. Men i samma mån som vi befriar våra medlemmar från krav, förbinder vi oss själva att leva upp till detta genom att leva som vi lär. Alltså, inte trassla in oss i krångliga tolkningar eller fastslagna ”sanningar”, utan hämta vår främsta inspiration från den ursprungliga källan: Gud Treenig. Och vi måste vara tydliga med att målet inte är att skapa den perfekte liberalkatoliken, utan att bereda plats för varje enskild individ att bli god vän med Gud. För att uppnå sådana mål, behöver vi granska oss själva utifrån – och att aldrig upphöra med det. Och framför allt måste vi nå den punkt där det vi själva uppfattar oss som stämmer överens med vad människor utifrån ser. Det är nämligen först då vi kan framstå som det reella alternativet i samhällets myllrande mångfald.

(Footnotes)

¹ exeget = bibeltolkare

Carina

Vilken religion har Gud skapat?

En stunds ögonöppnande bibelstudium över Luk 18:9-14.

Föredrag av Teol. dr Bertil Persson, Solna, i samband med Samfundet LKKS årsmöte, lördagen den 3 oktober 2009.

Bertil Persson är pensionerad skolledare med bakom sig över 40 år som lärare oftast i mångkulturell miljö. Han är sedan år 1972 verksam som internationell fredsambassadör (Unesco & Ecosoc) och har utsetts till en av världens 100 bästa pedagoger. Han är prästvigd i Anglican Communion och har haft prästtjänst i Evangeliska Brödräfsamlingen och Svenska Kyrkan och har i över 30 år tillhört Seglora kyrkas kleresi. Hans idéhistoriska och religionsvetenskapliga studier har bl. a. resulterat i läroböcker i religionskunskap och senast den vetenskapliga studien *The Fight Against Sects. A Summarized Idea-historical Study*. Under 1970-talet var han konsult åt Främre Orientens kyrkor i Sverige och introducerade då Jesu modersmål arameiska som grund för adekvat förståelse av vad Jesus har sagt.

Lycklig är den som inte följer de gudlösa utan har sin glädje i Den Eviges undervisning.

Han är som ett träd planterat vid rinnande vatten – det bär sin frukt i rätt tid och vars blad inte vissnar.

Allt vad han gör lyckas väl.

Inte så med de gudlösa – de är som agnar som vinden för bort.

Den Evige är med på de rättfärdigas väg, men de gudlösas väg leder till intet.

Ur psalm 1, *Psaltaren*.

Människan måste äga riktiga kunskaper - kunskaper grundade på exakta iakttagelser - och se orsakerna, deras följder och uttryck...

Det kan bli frid endast om sinnet renas från kärleken till det världsliga.

The Teaching of Buddha, Tokyo 2003.

Två personer är i templet för att be. Berättelsen är en *midrash* till 5 Mos 28: 1-10 och Hes 21:26/31, den senare texten handlar om missbruk av kungamakten: ”Så säger Herren: Av med turbanen och kungakronan! Inget skall förbli som det är. Upphöj den förnedrade, förnedra den upphöjde”. (1)

Farisén hade hög social status därför att flertalet tillhörde överklassen, bl. a. affärsmän, intelligentian, jordägare, religiösa makthavare, främst övers-tepräster. Han demonstrerade sin *gärningsfromhet*. En närliggande jämförelse: prästen under svenskt 1700-1800-tal då luthersk ortodoxi var allenarådande med betoning av lära, teori (*Luthers Lilla Katekes*).

Tullindrivaren hade låg social status därför att några få misskötte sig. Han demonstrerade sin *gudshängivenhet*. En jämförelse till svensk pietism och herrnhutism under 1700-talet med betoning av andligt liv (”andens frukter” enligt Gal 5:22-25, Jak 14-17).

Jesus demonstrerar med sin exempelberättelse: farisén ska bli förödmjukad, dvs hans beteende är förutbestämt till misslyckande, tullindrivaren ska bli upphöjd, dvs hans beteende är förutbestämt till framgång så som framgång beskrivs i t. ex. saligprisningarna (Matt 5:1-11).

Mänsklighetens äldre historia visar hur Gud och Guds gestaltande har beskrivits av människor i regionala livsmiljöer (kultur-, natur-, social-, språkmiljö) genom

- A) ord förmedlade företrädesvis av
- B) (*vishets*)lärare vars utläggningar är dokumenterade i
- C) *heliga skrifter* som formulerats i
 - a) Afrika, spec. östra Afrika
 - b) Fjärran Östern: *I Ching, Tao Te Ching*
 - c) Mellersta Östern: *Veda, Tipitaka*
 - d) Främre Orienten: *Tanakh, Bibeln, Qur'an*.

Dessa heliga skrifter berättar på olika sätt om Gud och varnar för ”bli förödmjukad” och förhärslig ”bli upphöjd”. Vi talar om religion.

Ordet *religion* kommer av det latinska verbet *religio*, sammansatt av *re-ligio* = återupprätta, återföre, dvs samhörigheten med ”Det vi kallar Gud”. Samma betydelse har ordet *yoga* i den vediska traditionen, dvs hinduismen och buddhismen. Internationellt antagen definition: ”Religion är en människas tro (förankring vid) en verklighet (utomvärldslig eller inomvärldslig) som för

henne själv blivit livsfaktor, dvs som bestämmer, ger innehåll åt, hennes livsyn och därav betingade livsmönster och värderingar.” Det betyder att allting kan bli föremål för religion, nazism, satanism, ”pengar, makt och ära”. Farisén hade sin egocentrerade religion, tullindrivaren sin Gudcenterade religion.

Mänskligheten uppvisar ett myller av religioner. Frågan är befogad: Vilken religion har Gud skapat?

”Det vi kallar Gud” framträder i olika ”dräkter”, Gudskvaliteter. Den språkliga grammatiken kan hjälpa oss att se dem. Den säger att ord efter verben *vara, bliva, heta, kallas* bildar subjektiv predikatsfyllnad. T. ex.: Gud är kärleken innebär att kärleken är en Gudskvalitet. *Bibeln* är Guds ord betyder att Guds ord i *Bibeln* är en Gudskvalitet. Jesus är ”vägen, sanningen och livet” vilket säger att ”vägen, sanningen och livet” är tre Gudskvaliteter hos Jesus. Judisk tradition har utifrån 2 Mos 34: 6-7 urskiljt 13 Gudskvaliteter, som Jesus var väl medveten om. De framträder i hebreiskan tydligt men otydligt i svensk översättning: ”Herren, Herren är en barmhärtig och nådig Gud, sen till vrede och rik på kärlek och trofasthet. Han håller fast vid sin kärlek mot tusenden, han förlåter synd och skuld och brist men lämnar inte den skyldige ostraffad utan låter straffet för fädernas skuld drabba barn och barnbarn intill tredje och fjärde led”.

Islam har enligt *Qur'an* ”99 skönaste namnen för Gud”, dvs Gudskvaliteter.

Men Gud då? Det närmaste vi kan komma menar jag är ordet i *Tanakh*, dvs kristendomens *Gamla Testamentet*, som

Forts sid 3

Barndomens jul

något om hur vi firade i mitt barndomshem.

Min barndoms jul börjar redan i slutet av november med att mamma började storstäda hela huset. Allt gicks igenom – även de stora snedgarderoberna på övervåningarna. Huset vi bodde i var ett litet tvåvåningshus, byggt av grova stockar med mossa som isolering mellan stockarna och stående plankor på utsidan. På insidan var det byggt en regelstomme och sedan en innervägg och mellan stockarna och innerväggen var isoleringen träspånor. Vi hade väldigt gammaldags enkla fönster, som mamma tvättade noga och sedan lade hon fetvadd i botten av fönstret och däri satte hon små kottar och vackra höstlöv och sedan satte hon dit de nytvättade innanfönstren. Ena sidan av fönstren i kök, vardagsrum och sovrum var öppningsbart, men när man behövde öppna så flyttade man bort rullen med fetvadd försiktigt och lade den åt sidan medan man vädrade. Nu var det ju inte alls lika ofta man vädrade som nu för tiden. Kanske en gång per månad. I både nedre och övre farstun (numera kallas det ju för hall) fanns det väldigt många fönster. På nedre våningen fanns det åtta fönsterdelar – alltså fyra fönster, och på övre våningen fanns det 12 fönsterdelar – alltså sex fönster. Alla skulle tvättas och läggas i vadd och garnering samt sätta in innanfönstren, men där var det inga öppningsbara.

Jag var alltid rädd när mamma tvättade fönstren ovanför trappan för där var hon tvungen att balansera på två brädor lagda från fönstren till övre räcket i övre farstun. Jag var alltid så rädd att hon skulle ramla ner både när hon tvättade ytterfönstren och när hon satte in innanfönstren, men under alla år det såg ut så här så hände som tur var ingenting sådant. När detta med fönstren var klara så skulle tapeterna borstas och golven skuras. De båda snedgarderoberna – en på var sida om övre hallen – skulle tas ur och vädras ordentligt. Då fick jag alltid hjälpa mamma med att borsta tapeterna och vädra garderoberna och deras innehåll. Sedan var det nedervåningen som skulle städas lika noga. Vi hade vedspis och därför måste alla väggar i köket tvättas med såpa. Det var stående panel i köket.

När så hela nedervåningen var städad så var vi en bit in i december och det var dags att börja baka, göra korv, sylta (både press- och rullsylta) och lägga skinkan och köttet i saltlake. Även detta arbete tog någon vecka och därefter skulle alla dessa bröd bakas. Det var grovt rågröd, vetebröd och saffransbröd samt lussekatter. Därefter skulle minst sju sorters kakor bakas till alla som kom och hälsade på under juldagarna. På den tiden umgicks man väldigt mycket med släkten i min familj och det var mostrar, morbröder, fastrar och farbröder samt alla min fars äldre släktingar, hans mostrar, morbröder och hans farbror samt förstas mina farföräldrar. De var alltid med på julaftonen!

När allt bröd (och småbröd) var färdigt så tog vi det ofta riktigt lugnt, men då började mamma alltid sy saker åt oss barn som vi skulle få i julklapp. Hon var mycket duktig på att sy och man var alltid lika glad för de klappar som man fick. Att få nya kläder – som inte någon annan hade haft förut – var inte vardagsmat precis.

En dag tog mamma och jag bussen till Nynäshamn för att handla små julklappar. Mamma åkte gratis på bussarna därför att pappa arbetade med att köra buss, så han hade familjeårskort som gällde för alla i familjen utom för vuxna barn (över 16 år). De fick betala för sina resor eftersom de hade egna inkomster. Det var väldigt vanligt att man började arbeta när man var konfirmerad. På den tiden konfirmerades de flesta barnen. Det hörde liksom till. Man ansågs vuxen först när man var konfirmerad, men då ansågs man helt vuxen.

Men nu var det mammas och min resa till Nynäshamn det gällde. Alldeles efter infarten till Nynäshamn så låg en affär som hette Resia – jag minns den så väl för som andra namn heter jag Theresia och mamma brukade alltid skoja och säga: ”nu går vi te Resia, Teresia!” Den affären hade massor av varor till billiga priser och det var alltid lika roligt att titta på allt som fanns där. Där köpte mamma en julklapp var åt oss syskon och något litet till julklapp till våra kusiner som fortfarande var små – alltså inte konfirmerade! Medan hon

handlade fick jag gå omkring i affären och titta på allt som fanns. När mamma var klar så gick vi till ett litet konditori i närheten och drack choklad med vispgrädde och en bakelse. Detta med bakelser var också så ovanligt att det blev ”så stort” att få äta en sådan.

Många jular firade jag hos mina morföräldrar i Jönköping och om det var en sådan jul så slog mamma in de klappar som skulle till mina kusiner i Småland och två dagar före julaftonen så satte hon mig på tåget från Södertälje till Nässjö där jag fick byta till rälsbussen till Falköping. Jag hade en adresslapp om halsen och konduktören hade lovat att se till att jag kom av ordentligt i Nässjö och att han pekade ut var rälsbussen stod. Hade jag mycket att bära så ordnade han någon som hjälpte mig, men mestadels var jag kavat nog att klara mig själv. Jag åkte på detta vis så många gånger att jag kunde alla stationerna utmed resvägarna och när jag kom till Jönköping så mötte morfar mig vid tåget. Hos dem firades julen alltid på annat sätt än i mitt eget barndomshem. Mina morföräldrar var djupt religiösa och julen var inriktad på ”undret i Betlehem!” Naturligtvis hade de julmat och gran, men vi sjöng bara julens psalmer och inte de vanliga julsångerna. Mina mostrar, morbröder deras respektive samt mina kusiner var också församlade och vi var väldigt många! Vi barn lekte och hade väldigt roligt och morfar både läste julevangeliet, spelade och sjöng för oss. Han var musikdirektör och det var flera av min mammas bröder också. Musiken och sången hörde alltid ihop med morfar och mormor.

Men nu var det julen i mitt barndomshem det gällde. Dagen före julaftonen gick min storebror och jag ut i skogen som hörde till gården som vi hyrde huset av. Vi hade tillåtelse att ta en gran och granris där. Naturligtvis hade vi varit ute i god tid och sett ut en gran innan snön kom och märkt ut den med ett rött band, så det var lätt att hitta den. Den sattes inte in i huset förrän på julaftonsförmiddagen, men granriset placerades framför ingången och vid nedgången till källaren, som var utanför på sidan

Barndomens jul

forts. från sid 6

av huset. Där nere fanns tvättstuga, pannrum och dasset och man behövde verkligen grannris för att torka av fötterna på innan man gick ner där.

Så var vi då äntligen framme vid julaftonen. De flesta jular jag minns från min barndom var vita och kalla. Snön gjorde att träden såg ut som ”gubbar” och buskarna som små ”troll” och det var så likt julkortet det bara kunde vara. Vid niotiden på morgonen togs granen in och kläddes. När jag var riktigt liten var det levande ljus i granen och de kunde bara vara tända när man satt i rummet och hade koll på dem, men sedan kom de elektriska ljusen vilket gjorde att granen kunde vara tänd hela dagen. Vid halv elvatiden började julgästerna komma och snart var huset fullt av släktingar.

Klockan elva var bordet i köket dukat med doppet i grytan som huvudmål, men det fanns bröd, hemgjort smör och flera pålägg. Till doppet hade mamma bakat runda, lite grova brödkakor som legat några dagar för att inte bli för blött i doppet och det fanns rull- och press-sylta, grisfötter i gelé, hemgjord grynkörv, stekt fläsk och potatis samt vitsås – som numera kallas ”beshamell”. Måltiden pågick under ungefär två timmar och därefter var det kaffe och konjak eller likör. Sedan diskade mamma och vi systrar hjälpte till att torka disken och ställa undan allt. Medan satt pappa, min bror och släktingarna och pratade i rummet (som vardagsrummet kallades).

Under hela eftermiddagen dracks kaffe och pratades, men jag brukade gå ut och leka i snön. Jag hade en grannflicka som var ett år yngre än jag och hon och jag brukade åka på pappskivor nedför ett litet berg bredvid våra hus. Ibland kom det barn lite längre borti-

från och åkte de också. Det var jätteroligt! När klockan blev fem så ropade mamma på mig och jag fick gå in och då var det middag med lutfisk, potatis och sås och risgrynsgröt med kanel, socker och mjölk efter. Sedan vidtog diskningen på samma sätt som efter doppet i grytan. Därefter dukades kaffe med saffransbröd och minst 7 sorters kakor fram i rummet och sedan – hu så läskigt – bankade det på dörren och jultomten kom.

Det tog mig många år att fundera ut detta med tomten. När jag var riktigt liten trodde jag verkligen att det var en ”riktig” tomte, men så småningom kom jag på att tomten var en ungskarl som bodde en bit längre bort från oss. Att jag kom på det var för att jag fick en sparkstötting och jag följde spåret, men det tog nog några år innan jag funderat ut det. Julklapparna delades ut och för det mesta var det kläder man behövde och som mamma sytt och stickat under hösten, men det var också några små roliga saker. Min storebror gjorde saker åt mig av trä. Ett år fick jag en nickegubbe. Ett skaft som slutade i ett trähjul där han satt en pinne från skaftet och skruvat fast det i hjulet vid ena sidan så att när man gick eller sprang så nickade gubben på pinnen. Den julklappen glömmer jag aldrig! Han hade målat gubben så fint i svarta kängor, byxor i samma färg, blå långrock och skärt ansikte och med en röd toppluva på huvudet. Jag brukade också få en bok, färgkritor och ritblock eller några små saker till mitt dockskåp. Mamma var så duktig att göra saker till dockskåpet och hon hade också gjort mitt dockskåp av fyra sockerlådor av trä där hon på ena sidan byggt en ställning av plywood som det fanns en hiss i. Ovanför ställningen hade hon satt en tom trädrulle över vilken hängde ett snöre som i en änden satt fast i ”hissen” (en liten trälåda öppen in mot dockskåpet där hon gjort en dörr vid varje våning. Snöret

gick sedan över trädrullen och genom små öglor ned mot golvet utanför dockskåpet. På det sättet kunde mina dockor åka i hissen till den våning de önskade. Väldigt modernt och fint. På motsatta sidan av skåpet fanns det fönster med fint sydda gardiner och sedan var varje våning indelad i olika rum och ett kök. Inget badrum för sådant hade inte vanligt folk på landet. Man tvättade sig i köket. Ofta i en balja på köksbordet eller på en stol och badade gjorde man i ett kar i källaren. I de olika rummen fanns möbler som mamma gjort och så hade jag två dockor med oböjbara ben. En tant och en farbror. Kläderna var målade på dem. Mamma hade också med vanliga ulltussar gjort en hund och en katt åt mig och så småningom fick paret också små sydda dockbarn. Jag hade en underbar mamma! Det hade mina kamrater också gott av för mamma ordnade julgransplundringar som fortfarande talas om när jag träffar gamla skolkamrater.

Nåväl, vid åttatiden på kvällen åkte gästerna hem var och en till sitt och det var läggdags för mig för naturligtvis skulle mamma och jag till julottan tidigt morgonen därpå. Vi steg upp vid halv fem på morgonen och drack kaffe med en bulle till och sedan gick vi upp till kyrkan som låg ungefär två km bort i ”samhället”. Det var så stämningsfullt att gå där bland många andra som också var på väg till kyrkan och jag skulle inte ha velat missa det ”för allt smör i Småland”. Mamma och jag gick annars också ofta i kyrkan och så småningom blev jag med i kyrkans barnkör och även i kyrkans flickscouter. Jag tyckte mycket om att gå i kyrkan och min mamma kom ju från en mycket religiös familj. Hon var nog egentligen inte religiös, men starkt troende i alla fall.

På juldagen var allt mycket lugnt och stilla. Doppet i grytan var alltid klockan elva och middagen likaså alltid klockan fem, men de var de enda fasta tiderna över hela julen fram till trettondedagen. Sedan började ju pappa och mina syskon att arbeta igen. Själv är jag ett så kallat ”sladdbarn” och mina syskon var mycket äldre än jag.

Detta var några minnen från min barndom, som inte verkar ligga så förfärligt långt tillbaka i tiden, men som är över 60 år sedan!

Gittan



LIBERALA KATOLSKA KYRKAN

Biskopsämbetet: Regionalbiskop Sten-Bertil Jakobson, Solrosgatan 16, 722 45 Västerås,
tel 021-33 34 70, mob 070-536 65 37, e-post regionary@lkk.se
Biskop Evert Sundien, Hagagatan 37, 113 47 Stockholm, tel 08-33 20 06, mob 070-660 42 69,
e-post biskop.evert@lkk.se

STOCKHOLM

S:t Mikael och Alla Änglars Församling.
S:t Mikael Domkyrka, Flottbrovägen 5,
St Essingen, 112 64 Stockholm, tel 08-
656 26 65. e-post skt.mikael@lkk.se.

Pg 5 58 95-7.

Ansvarig församlingspräst:

Biskop Evert Sundien, Hagagatan 37,
113 47 Stockholm, tel 08-33 20 06, mob
070-660 42 69

GÖTEBORG

Kontaktperson: Mikael Hallgren, Sand-
bäcksgatan 2, 431 33 Mölndal,
tel 0730-366 861.

NORRKÖPING

S:t Franciskus kyrkogrupp.

c/o Marianne Andersson-Söderström
Hörngatan 16 A, 602 34 Norrköping
tel 011-16 10 81

VÄSTERÅS

Maria församling.

Ansvarig församlingspräst biskop Sten-
Bertil Jakobson, Solrosgatan 16, 722 45
Västerås, tel 021-33 34 70.

Bankgiro 5604-2500

AVESTA

S:t Staffans kyrkogrupp.

Se Stockholm

UPPSALA

Maria församling.

Kontaktperson Gudrun Fleetwood, 018-
53 01 20, Pg 442 00 00-4.

LUND

S:t Rafaels Kyrkogrupp
c/o Stefan Brauer, Östen Undéns gata 5
227 62 Lund, 046-288 48 77

OTTERBÄCKEN

S:t Rafaels kyrkogrupp
c/o Carina Carlström, Amnevägen 34,
547 72 Otterbäcken, tel 0551-224 80

SAMFUNDET LIBERALA KATOLSKA KYRKAN I SVERIGE

Ordf. Nappe Holmström Björnhus,
Furustigen 3, 133 34 Saltsjöbaden, tel
08-717 26 99

Pg 216 28-3

LKK INTERNATIONELLT

The Liberal Catholic Church
27 Old Gloucester St
London WC1N 3XX

United Kingdom

e-mail: LCC@kingsgarden.org

Presiding bishop Maurice Warnon

Hemsida:

http://kingsgarden.org/LCC

Information om kyrkan och försam-
lingarnas verksamhet kan du få på
Internet:

www.lkk.se

Communio är organ för den svenska
grenen av Liberala Katolska Kyrkan
och utkommer med fyra nummer
per år. Prenumeration sker enklast
genom att sätta in 100 kronor på
postgiro 88 82 44-1, COMMUNIO.

Ansvarig utgivare:

Sten-Bertil Jakobson, tel 021-33 34 70.

Redaktion:

Krister Fast tel 08-724 83 28

Rose-Marie Johansson tel 018-55 01 91

Carina Carlström 0551-22 480

Redaktion och expedition:

Solrosgatan 16, 722 45 Västerås.

E-post: communio@lkk.se

Tryck: JUSTNU-tryck, Västerås.

ISSN 0345-2018.

*Tankefrihet och rätt att ge uttryck
för den är en fundamental princip i
LKK. Kyrkan själv är inte ansvarig
för gjorda påståenden eller uttryckta
uppfattningar i denna tidning, bara
när de är betecknade "officiellt".*

Sista manusdag för nr 1-2010 är den
28 februari 2010.

Aktuell LKK-litteratur

Liturgi 3:e upplagan.....	135 kronor
Psalmbok.....	55 kronor
<i>LKK:s egna särpsalmer samt liturgiska psalmer och gradualer som ingår i kyrkans liturgi</i>	
Principförklaring och kort lärosammanfattning.....	20 kronor
99 frågor och svar om Liberala Katolska Kyrkan	50 kronor
Kristen Gnosis.....	160 kronor

All försäljning sker mot förskotts betalning till COMMUNIO pg 88 82 44-1
portofritt! Upplysningar genom Rose-Marie Johansson, Täljstensvägen
11G, 752 40 Uppsala, tel. 018-550191.

Har Du förnyat din prenumeration på Communio?

Tidningen kommer ut med 4 nr per år.

Prenumerera gör Du lättast genom att sätta in prenumerationsavgiften
100 kronor på postgiro 88 82 44-1

För medlemmar i nedanstående församlingar ingår Communio i medlemsavgiften:

S:t Mikael församling

Maria församling i Västerås

Vilken religion har ...

forts. från sid 3

Jes 5:7; Matt 25:31-46 är midrash till
Jes 58:1-14; Luk 18:9-14 är en midrash
till 5 Mos 28:1-10 och Hes 21:26.

Lästips: Adania, Bertil, *Midrash*.
Bibeln mellan raderna, Skellefteå 2006;
Narrowe, Judith (ed.), Tolv rabbiniska
berättelser, Stockholm 1990; Zetter-
holm, Karin Hedner, *Midrash – ett sätt
att läsa Bibeln*, i Föreningen Lärare
i Religionskunskap, *Heliga Skrifter*.
Årsbok 2000.

(2) Lästips: Wetter, Gillis P:son, *Kris-
tendomen och hellenismen. Spridda
drag ur den äldsta kristna religionshis-
torien*, Stockholm 1923.

Forts. i nästa nummer